



Alþingi  
Kirkjustræti  
101 Reykjavík

Múlaþing, 2. október 2026  
númer erindis 202609142-00.3.0

**Efni: Umsögn byggðaráðs Múlaþings um frumvarp til fjárlaga fyrir árið 2027, 1. mál á 158. löggjafarþingi**

Byggðaráð Múlaþings leggur áherslu á að fjárlög ársins 2027 tryggi fjármögnun nauðsynlegra innviða og opinberrar þjónustu á Austurlandi. Umsögn þessi byggist á fyrri umsögn sveitarfélagsins um fjármálaáætlun 2027–2031 og þeim áherslum sem kynntar hafa verið þingmönnum Norðausturkjördæmis.

Byggðaráð tekur undir mikilvægi ábyrgrar fjármálastjórnar og aðgerða til að draga úr verðbólgu og vöxtum. Við útfærslu þeirra verður þó að taka mið af ólíkum aðstæðum sveitarfélaga, fjarlægðum, dreifðri byggð og aðgengi að þjónustu. Aðhald í ríkisrekstri má ekki leiða til þess að kostnaður færist yfir á sveitarfélög eða að þjónusta og opinber störf veikist í landshlutum þar sem viðvera ríkisins er þegar takmörkuð.

Austurland gegnir mikilvægu hlutverki í verðmætasköpun þjóðarbúsins. Brýnt er að fjárfesting ríkisins í samgöngum, öryggisinnviðum og grunnþjónustu styðji áframhaldandi atvinnuuppbyggingu og búsetu í landshlutanum. Byggðaráð óskar sérstaklega eftir samræmdri stefnu ráðuneyta þannig að ákvarðanir um fjárfestingu, skattlagningu og opinbera þjónustu vinni saman í þágu uppbyggingar Austurlands.

**Samgöngur og vetrarþjónusta**

Byggðaráð ítrekar kröfu sína um að hafist verði handa við framkvæmdir við Fjarðarheiðargöng. Göngin eru grundvallarverkefni fyrir öryggi íbúa, atvinnulíf og aðgengi að þjónustu og tengja jafnframt eina millilandaferjuhöfn landsins við meginvegakerfið. Fjárlög þurfa að tryggja fjármögnun verkefnisins og skýra tímasetningu framkvæmda.

Jafnframt þarf að tryggja áframhaldandi undirbúning nýs Axarveggar. Verkefnið hefur verulega þýðingu fyrir tengsl byggða innan Múlaþings, aðgengi að þjónustu og styttingu ferðaleiða.

Byggðaráð tekur jákvætt í aukin framlög til viðhalds og nýframkvæmda á vegakerfinu en telur nauðsynlegt að upplýst verði hvernig þeim verður ráðstafað milli landshluta. Tryggja þarf að fjármunir skili sér í viðhaldi stofnvega, endurbótum á brúm, fækkun einbreiðra brúa og lagningu bundins slitlags á Austurlandi.

Sérstaklega þarf að efla vetrarþjónustu. Tryggja verður þjónustu sem gerir kleift að opna veginn til Borgarfjarðar eystri alla daga vikunnar þegar veður og aðstæður leyfa. Aðgengi íbúa að vinnu, námi og grunnþjónustu má ekki ráðast af því hvaða vikudagur er.



## Almenningssamgöngur

Byggðaráð fagnar fyrirhugaðri hækkun styrkja til almenningssamgangna á landsbyggðinni en óskar eftir skýrum upplýsingum um ráðstöfun þeirra og áhrif á þjónustu á Austurlandi þar sem hér hefur verið boðaður niðurskurður í málaflokknum og fækkun akstursleiða.

Sveitarfélagið hefur áhyggjur af skerðingu almenningssamgangna í landshlutanum sem boðaðar hafa verið af Vegagerðinni. Tryggja þarf fyrirsjáanlega fjármögnun leiðakerfis sem tengir byggðakjarna, vinnustaði og þjónustu, þar á meðal Egilsstaðaflugvöll. Aukning heildarframlaga verður að skila sér í raunverulegu aðgengi íbúa að þjónustu. Eins og staðan er í dag eru sveitarfélögin Múlaþing og Fjarðabyggð að setja mun meira fjármagn til almenningssamgangna innan sinna sveitarfélaga en Vegagerðin er að gera í allan landshlutann.

Byggðaráð leggur til að flugsamgöngur milli Egilsstaða og Reykjavíkur verði skilgreindar sem almenningssamgöngur og fjármögnun og stuðningur ríkisins taki mið af því. Vegna mikilla vegalengda er flug nauðsynlegur þáttur í aðgengi íbúa Austurlands að sérhæfðri heilbrigðisþjónustu og annarri nauðsynlegri þjónustu í höfuðborginni. Tryggja þarf reglulegar og áreiðanlegar flugsamgöngur á viðráðanlegu verði. Jafnframt verði Loftbrúin eflað og tryggð fyrirsjáanleg fjármögnun hennar með það að markmiði að draga úr ferðakostnaði og jafna aðgengi landsmanna að þjónustu óháð búsetu.

## Hafnir og landamæraöryggi á Seyðisfirði

Byggðaráð gerir athugasemd við niðurfellingu 227 m.kr. tímabundins framlags til Hafnabótasjóðs og óskar eftir upplýsingum um áhrif hennar á fyrirhugaðar hafnarframkvæmdir. Tryggja þarf fjármögnun nauðsynlegra verkefna á Seyðisfirði og Djúpavogi og skýra framkvæmdahraða þeirra. Ljóst er að kostnaðaráætlun vegna lengingar Strandarbakka á Seyðisfirði hefur hækkað talsvert síðan hún var fyrst sett fram.

Hafnir Múlaþings gegna mikilvægu hlutverki í farþega- og vöruflutningum, sjávarútvegi og ferðaþjónustu. Fjárfestingarþörf þeirra er mikil og óvissa um tekjuþróun eykur þörfina fyrir fyrirsjáanlega þátttöku ríkisins í uppbyggingu.

Byggðaráð leggur jafnframt áherslu á að ráðist verði í rafvæðingu hafna, meðal annars með uppbyggingu landtenginga fyrir skip. Slík uppbygging getur dregið úr losun, loftmengun og hávaða við hafnir og bætt umhverfi íbúa. Tryggja þarf fjármögnun bæði tengibúnaðar við hafnir og nauðsynlegra styrkinga raforkukerfisins. Byggðaráð óskar eftir að fjárlög styðji við tímasetta áætlun um rafvæðingu hafna í samstarfi ríkisins, hafna og raforkufyrirtækja og að hafnir Múlaþings verði hluti þeirrar uppbyggingar.

Byggðaráð ítrekar jafnframt kröfu um að fjármögnuð verði fullnægjandi aðstaða fyrir lögreglu og tollayfirvöld á Seyðisfirði. Millilandaferjuhöfnin er mikilvæg gátt inn í landið og aðstaða til eftirlits og þjónustu þarf að taka mið af því hlutverki. Óskað er eftir skýrri niðurstöðu um fjármögnun, ábyrgð og tímasetningu verkefnisins.

Tryggja þarf nægilega mönnun lögreglu á Austurlandi með hliðsjón af stærð umdæmisins, fjarlægðum og umfangi verkefna. Breytingar á skipulagi lögregluembættanna mega ekki veikja staðbundna þjónustu eða lengja viðbragðstíma. Verði lögregluumdæmum fækkað leggur Múlaþing áherslu á að aðsetur lögreglustjóra verði í sveitarfélaginu, meðal annars vegna alþjóðlegru ferjuhafnarinnar.



## **Egilsstaðflugvöllur og flugþróun**

Byggðaráð fagnar því að í frumvarpinu séu tilgreindar framkvæmdir við aðflugsljós, akbraut og flughlað á Egilsstaðflugvelli. Mikilvægt er að þeim verði fylgt eftir og að áframhaldandi uppbygging tryggji hlutverk vallarins sem alþjóðlegrar gáttar og varaflugvallar.

Byggðaráð gerir hins vegar athugasemd við að 100 m.kr. tímabundið framlag til Flugþróunarsjóðs falli niður. Lögfestingu sjóðsins þarf að fylgja fyrirsjáanleg fjármögnun sem styður þróun millilandaflugs um Egilsstaðflugvöll og dregur úr árstíðasveiflu ferðaþjónustunnar.

Þá óskar byggðaráð eftir að fjármögnuð verði greining á þörf og hagkvæmni þess að staðsetja þyrlu Landhelgisgæslunnar á Egilsstöðum með hliðsjón af viðbragðsgetu og öryggi á Austurlandi.

Þá vill byggðaráð ítreka fyrri kröfur um að bílastæðagjald við flugvöllinn á Egilsstöðum verði aflagt enda þurfa íbúar fjórðungsins að sækja mikla þjónustu til höfuðborgarinnar og ótækt að þessi gjöld bætist ofan á þegar há flugfargjöld.

## **Skattlagning ferðaþjónustu**

Byggðaráð ítrekar andstöðu sína við fyrirhugaða færslu baðlóna og skyldrar starfsemi í almennt þrep virðisaukaskatts og skorar á stjórnvöld að falla frá breytingunni.

Vök Baths gegnir mikilvægu hlutverki í ferðaþjónustu á Austurlandi og veitir jafnframt þjónustu sem heimafólk nýtir í ríku mæli. Hækkunin getur veikt rekstrarforsendur fyrirtækisins, sérstaklega yfir vetrarmánuðina, og haft neikvæð áhrif á störf, heilsutengda afþreyingu og möguleika landshlutans til að efla ferðaþjónustu allt árið.

Jafnframt óskar byggðaráð eftir undanþágu frá virðisaukaskattsskyldu fyrir leiðangursskip meðan þau stunda hringsiglingar við Ísland. Fækkun slíkra ferða hefur sérstaklega neikvæð áhrif á minni viðkomustaði, þar á meðal Borgarfjörð eystri og Djúpavog.

Meta þarf samanlögð áhrif skatta og gjalda á ferðaþjónustu og tekjur hafna áður en frekari hækkunir koma til framkvæmda. Gjaldtaka þarf að vera fyrirsjáanleg og taka mið af ólíkum aðstæðum áfangastaða og markmiðum um dreifingu ferðamanna um landið. Mikilvægt er að innviðagjöld á skemmtiferðaskip séu sanngjörn má velta því upp hvaða rök eru fyrir þau að þau séu mun hærri en gistináttagjald í landi? Þá væri einnig eðlilegt að eitthvað af þessum gjöldum renni beint til sveitarfélaganna þar sem skemmtiferðaskip koma í höfn til að hægt sé að byggja upp betri innviðið til að taka á móti ferðamönnum.

## **Gjaldahækkunir og sameiginlegt átak gegn verðbólgu**

Landsþing Sambands íslenskra sveitarfélaga samþykkti í september ályktun um þátttöku sveitarfélaga í að draga úr verðbólgu og vöxtum, meðal annars með því að halda hækkunum almennra gjaldskráa innan 2,5% árið 2027.

Í því ljósi gerir byggðaráð athugasemd við fyrirhugaða 5,2% hækkun krónutölugjalda ríkisins og 15,9% hækkun kílómetragjalds. Byggðaráð hvetur ríkið og stofnanir þess til að sýna sambærilegt aðhald í hækkunum gjalda og álagna sem hafa bein áhrif á heimilin.



Hækkun kílómetragjalds kemur sérstaklega við íbúa víðfeðmra sveitarfélaga þar sem langar vegalengdir og takmarkaðar almenningssamgöngur gera akstur nauðsynlegan. Byggðaráð óskar eftir sérstöku mati á áhrifum hækkunarinnar á íbúa dreifðra byggða og endurskoðun hennar með hliðsjón af því.

### **Heilbrigðisþjónusta á Austurlandi**

Byggðaráð tekur jákvætt í aukin framlög til heilsugæslu og markmið um fjölgun fjarviðtala. Nauðsynlegt er þó að þau skili sér í aukinni þjónustu á Austurlandi.

Tryggja þarf raunverulegt aðgengi að fjarlækningum svo íbúar þurfi ekki að ferðast langar leiðir vegna viðtala sem unnt er að veita í heimabyggð. Jafnframt þarf að bæta tækjakost til bráðagreiningar á heilsugæslunni á Egilsstöðum og tryggja húsnæði, mönnun og fjármögnun til að nýta búnaðinn.

Byggðaráð óskar eftir skýrum upplýsingum um hvaða þjónusta verður efld á Austurlandi árið 2027. Fjármögnun heilbrigðisþjónustu þarf að taka mið af fjarlægðum, dreifðri byggð og kostnaði íbúa við að sækja þjónustu utan landshlutans.

### **Fjármögnun farsældarþjónustu sveitarfélaga**

Byggðaráð gerir sérstaka athugasemd við að 1.100 m.kr. tímabundin viðbótarframlög til Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga vegna farsældar barna falli niður.

Verkefni sveitarfélaga og kostnaður við samþættingu þjónustu halda áfram þótt innleiðingartímabili ljúki. Niðurfelling framlaga án tryggingar fyrir áframhaldandi fjármögnun getur því fært aukinn kostnað yfir á sveitarfélög og veikt þjónustu við börn og fjölskyldur.

Byggðaráð krefst þess að tryggð verði varanleg fjármögnun þessara verkefna. Áður en framlög verða felld niður þarf að liggja fyrir mat á raunverulegum kostnaði sveitarfélaga og hvernig honum verður mætt. Hækkun lögbundinna framlaga til Jöfnunarsjóðs kemur ekki sjálfkrafa í stað sérstakrar fjármögnunar verkefnanna.

### **Opinber störf og sóknaráætlanir**

Byggðaráð gerir athugasemd við niðurfellingu 400 m.kr. tímabundinna framlaga til sóknaráætlana landshluta og 35 m.kr. vegna verkefna atvinnuráðgjafa á landsbyggðinni. Sóknaráætlanir eru mikilvægur farvegur fyrir atvinnuþróun, nýsköpun og uppbyggingu á forsendum landshlutanna og þurfa stöðuga fjármögnun.

Byggðaráð ítrekar jafnframt kröfu um fjölgun opinberra starfa á Austurlandi. Markmiðum um óstaðbundin störf, vinnustaðaklasa og aukna þjónustu á landsbyggðinni þarf að fylgja fjármögnuð aðgerðaáætlun með mælanlegum markmiðum.

Sameiningar ríkisstofnana og aðhald í rekstri, meðal annars hjá sýslumanni, mega ekki leiða til brottfalls starfa, sérþekkingar eða starfsstöðva á Austurlandi. Við ákvarðanir um skipulag ríkisstarfsemi þarf að meta byggðaáhrif og tryggja að landshlutinn fái sanngjarna hlutdeild í opinberum störfum og þjónustu.

### **Tollabreytingar og staðbundin atvinnuáhrif**



Byggðaráð lýsir áhyggjum af fyrirhugaðri niðurfellingu tolla á jurtaosti sem notaður er meðal annars á pítsur og áhrifum hennar á samkeppnisstöðu ostaframleiðslu MS á Egilsstöðum. Þar eru um 20 störf sem mikilvægt er að standa vörð um.

Byggðaráð óskar eftir að metin verði áhrif breytingarinnar á innlenda framleiðslu og atvinnu á Egilsstöðum áður en hún kemur til framkvæmda. Ákvarðanir um breytingar á tollvernd þurfa að taka mið af staðbundnum atvinnuáhrifum og markmiðum stjórnvalda um að efla atvinnulíf á landsbyggðinni.

### **Húsnæðisuppbygging**

Byggðaráð hefur áhyggjur af samanlögðum áhrifum lækkunar endurgreiðslu virðisaukaskatts af vinnu við íbúðarhúsnæði úr 35% í 20% og 3 ma.kr. lækkunar stofnframlaga til almennra leiguíbúða.

Þessar breytingar geta torveldað húsnæðisuppbyggingu og dregið úr möguleikum sveitarfélaga til að mæta þörfum íbúa og atvinnulífs. Sérstaklega þarf að taka mið af minni húsnæðismörkuðum þar sem byggingarkostnaður og markaðsverð fara ekki alltaf saman.

Byggðaráð óskar eftir mati á áhrifum breytinganna á landsbyggðinni og að tryggð verði fjármögnun framkvæmanlegra verkefna. Vannýting stofnframlaga á landsvísu kallar á greiningu á hindrunum í kerfinu og aðgerðir til að ryðja þeim úr vegi.

### **Ofanflóðavarnir á Seyðisfirði**

Byggðaráð fagnar því að varnir undir Bjólfi og fyrsti áfangi skriðuvarna undir Botnum séu meðal tilgreindra verkefna ársins 2027.

Tryggja þarf samfelldan framgang þessara framkvæmda og fjármögnuð áform um næstu áfanga. Uppbygging varna er forsenda öryggis, búsetu og frekari þróunar byggðar á Seyðisfirði. Byggðaráð óskar eftir skýrri tímaáætlun um framkvæmd verkefnanna.

### **Tekjustofnar sveitarfélaga og starfsumhverfi lagareldis**

Byggðaráð hvetur stjórnvöld til að hraða breytingum sem tryggja sveitarfélögum skatttekjur af orkumannvirkjum. Sveitarfélög sem hýsa mannvirkin þurfa raunverulegar og fyrirsjáanlegar tekjur til að standa undir þjónustu og innviðum í nærsamfélaginu. Mikilvægt er að málið fái skýran framgang og að álitaefni um skattlagningu stóriðju tefji ekki afgreiðslu þess.

Byggðaráð leggur einnig áherslu á að lokið verði við mótun lagaumgjarðar lagareldis. Fyrirsjáanleiki í greininni er mikilvægur fyrir atvinnulíf og byggðaþróun á Djúpavogi. Þótt aukin framlög til Fiskeldissjóðs séu jákvæð ítrekar byggðaráð þá afstöðu að tekjur vegna fiskeldis eigi að renna með beinum og fyrirsjáanlegum hætti til sveitarfélaga þar sem starfsemin fer fram.

### **Lokaorð**

Byggðaráð Múlaþings óskar eftir að fjárlaganefnd beiti sér fyrir þeim breytingum sem hér eru lagðar til og að aflað verði skýrra svara frá viðkomandi ráðuneytum um fjármögnun, tímasetningar og ábyrgð á verkefnum.

Sérstaklega þarf að tryggja að aðhald ríkisins leiði ekki til aukinnar kostnaðarbyrði sveitarfélaga eða skerðingar þjónustu í dreifðum byggðum. Fjárlög ársins 2027 þurfa að styðja við öryggi,



verðmætasköpun og búsetu á Austurlandi með markvissri fjárfestingu og samræmdum ákvörðunum ríkisvaldsins.

Byggðaráð óskar eftir fundi með fjárlaganefnd til að fylgja umsögninni eftir.

Virðingarfyllst,

Fyrir hönd byggðaráðs Múlaþings,

Dagmar Ýr Stefánsdóttir  
Sveitarstjóri

